

REMARKS BY PRESIDENT
OBAMA
TO THE PEOPLE OF
GREECE

ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΟΜΠΑΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΛΑΟ

REMARKS BY PRESIDENT
OBAMA
TO THE PEOPLE OF
GREECE

Published by the U.S. Embassy in Athens

U.S. EMBASSY
A T H E N S

Design and layout by White Design

REMARKS BY PRESIDENT
OBAMA
TO THE PEOPLE OF
GREECE

NOVEMBER 16, 2016
STAVROS NIARCHOS FOUNDATION CULTURAL CENTER
ATHENS, GREECE

—

ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΟΜΠΑΜΑ
ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΛΑΟ

16 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2016
ΚΕΝΤΡΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ - ΙΔΡΥΜΑ ΣΤΑΥΡΟΣ ΝΙΑΡΧΟΣ
ΑΘΗΝΑ, ΕΛΛΑΔΑ

U.S. President Barack Obama at the Acropolis
in Athens, Greece. Nov. 16, 2016.
(Official White House Photo by Pete Souza)

REMARKS BY PRESIDENT
OF THE UNITED STATES OF AMERICA,
BARACK OBAMA
TO THE PEOPLE OF GREECE

NOVEMBER 16, 2016

STAVROS NIARCHOS FOUNDATION CULTURAL CENTER
ATHENS, GREECE

—

HELLO, GREECE! Yia sas! Kalispera! To the government and the people of Greece — including Prime Minister Tsipras, who I thank for his partnership and for being here, along with so many young people, the future of Greece — I want to thank you for your warm and generous welcome.

As many of you know, this is my final trip overseas as President of the United States, and I was determined, on my last trip, to come to Greece — partly because I've heard about the legendary hospitality of the Greek people — your philoxenia.

Partly because I had to see the Acropolis and the Parthenon. But also because I came here with gratitude for all that Greece — “this small, great world” — has given to humanity through the ages.

—

“MOST OF ALL, WE’RE INDEBTED TO GREECE FOR THE MOST PRECIOUS OF GIFTS — THE TRUTH, THE UNDERSTANDING THAT AS INDIVIDUALS OF FREE WILL, WE HAVE THE RIGHT AND THE CAPACITY TO GOVERN OURSELVES.”

—

Our hearts have been moved by the tragedies of Aeschylus and Euripides. Our minds have been opened by the histories of Herodotus and Thucydides. Our understanding of the world and our place in it has been expanded by Socrates and Aristotle.

In the United States, we’re especially grateful for the friendship of so many proud Greek Americans. In my hometown of Chicago you can find them in Greektown, with their foustanelas. And together, we’ve celebrated Greek Independence Day at the White House. We’ve had some spanakopita and some ouzo.

Greek Americans have worn the uniform to keep our country free. Greek Americans have marched with Dr. Martin Luther King, Jr. to make us more just. Greek or American, we're all cheering for Giannis Antetokounmpo who seems to be getting better each year. And if anyone seeks an example of our shared spirit, our resilience, they need look no further than New York City, near Ground Zero, where the Greek Orthodox church of St. Nicholas, once in ruins, is now rising again.

Most of all, we're indebted to Greece for the most precious of gifts — the truth, the understanding that as individuals of free will, we have the right and the capacity to govern ourselves. For it was here, 25 centuries ago, in the rocky hills of this city, that a new idea emerged. *Demokratia*, *Kratos* — the power, the right to rule — comes from *demos* — the people. The notion that we are citizens — not servants, but stewards of our society. The concept of citizenship — that we have both rights and responsibilities. The belief in equality before the law — not just for a few, but for the many; not just for the majority, but also the minority. These are all concepts that grew out of this rocky soil.

Of course, the earliest forms of democracy here in Athens were far from perfect — just as the early forms of democracy in the United States were far from perfect. The rights of an-

cient Athens were not extended to women or to slaves. But Pericles explained, “our constitution favors the many instead of the few...this is why it is called a democracy.”

Athenians also knew that, however noble, ideas alone were not enough. To have meaning, principles must be enshrined in laws and protected by institutions, and advanced through civic participation. And so they gathered in a great assembly to debate and decide affairs of state, each citizen with the right to speak, casting their vote with a show of hands, or choosing a pebble — white for yes, black for no. Laws were etched in stone for all to see and abide by. Courts, with citizen jurors, upheld that rule of law.

Politicians weren't always happy because sometimes the stones could be used to ostracize, banish those who did not behave themselves.

But across the millennia that followed, different views of power and governance have often prevailed. Throughout human history, there have been those who argue that people cannot handle democracy, that they cannot handle self-determination, they need to be told what to do. A ruler has to maintain order through violence or coercion or an iron fist. There's been a different concept of government that says might makes right, or that unchecked power can be passed through blood-

lines. There's been the belief that some are superior by virtue of race or faith or ethnicity, and those beliefs so often have been used to justify conquest and exploitation and war.

But through all this history, the flame first lit here in Athens never died. It was ultimately nurtured by a great Enlightenment. It was fanned by America's founders, who declared that "We, the People" shall rule; that all men are created equal and endowed by our Creator with certain inalienable rights.

Now, at times, even today, those ideals are challenged. We've been told that these are Western ideals. We've been told that some cultures are not equipped for democratic governance and actually prefer authoritarian rule. And I will say that after eight years of being President of the United States, having traveled around the globe, it is absolutely true that every country travels its own path, every country has its own traditions. But what I also believe, after eight years, is that the basic longing to live with dignity, the fundamental desire to have control of our lives and our future, and to want to be a part of determining the course of our communities and our nations — these yearnings are universal. They burn in every human heart.

It's why a Greek bishop atop a mountain raised the flag of independence. It's why peoples from the Americas to Africa to Asia threw off the yoke of colonialism. It's why people behind

an Iron Curtain marched in Solidarity, and tore down that wall, and joined you in a great union of democracies. It's why, today, we support the right of Ukrainians to choose their own destiny; why we partner with Tunisians and the people of Myanmar as they make historic transitions to democracy.

This has been my foreign policy during my presidency. By necessity, we work with all countries, and many of them are not democracies. Some of them are democracies in the sense they have elections, but not democracies in the sense of actually permitting participation and dissent. But our trajectory as a country has been to support the efforts of those who believe in self-governance, who believe in those ideas that began here so many years ago.

And it is not simply a matter of us being true to our values. It's not just a matter of idealism. I believe it is practical for the United States to support democracies. Because history shows us that countries with democratic governance tend to be more just, and more stable, and more successful.

Open, democratic societies can deliver more prosperity — because when people are free to think for themselves and share ideas and discover and create — the young people who are here, what they're able to do through the Internet and technology, that's when innovation is unleashed, when economies

truly flourish. That's when new products, and new services, and new ideas wash through an economy. In contrast to regimes that rule by coercion, democracies are rooted in consent of the governed — citizens know that there's a path for peaceful change, including the moral force of nonviolence. And that brings a stability that so often can facilitate economic growth.

The history of the past two centuries indicates that democracies are less likely to fight wars among themselves. So more democracy is good for the people of the world, but it's also good for our national security. Which is why America's closest friends are democracies — like Greece. It's why we stand together in NATO — an alliance of democracies.

In recent years, we've made historic investments in NATO, increased America's presence in Europe, and today's NATO — the world's greatest alliance — is as strong and as ready as it's ever been. And I am confident that just as America's commitment to the transatlantic alliance has endured for seven decades — whether it's been under a Democratic or Republican administration — that commitment will continue, including our pledge and our treaty obligation to defend every ally.

Our democracies show that we're stronger than terrorists, and fundamentalists, and absolutists who can't tolerate difference, can't tolerate ideas that vary from their own, who try to

change people's way of life through violence and would make us betray or shrink from our values. Democracy is stronger than organizations like ISIL.

—

“THE GREEK PEOPLE’S GENEROSITY
TOWARDS REFUGEES ARRIVING
ON YOUR SHORES HAS INSPIRED THE WORLD.”

—

Because our democracies are inclusive, we're able to welcome people and refugees in need to our countries. And nowhere have we seen that compassion more evident than here in Greece. The Greek people's generosity towards refugees arriving on your shores has inspired the world. That doesn't mean that you should be left on your own and only a truly collective response by Europe and the world can ensure that these desperate people receive the support that they need. Greece cannot be expected to bear the bulk of the burden alone — but the fact that your democracy opens your heart to people in need in a way that might not otherwise be the case.

Just as democracies are premised on the peaceful resolution

of disagreements within our societies, we also believe that cooperation and dialogue is the best way to address challenges between nations. And so it is my belief that democracies are more likely to try to resolve conflicts between nations in a way that does not result in war. That's how, with diplomacy, we were able to shut down Iran's nuclear weapons program without firing a shot. With diplomacy, the United States opened relations with Cuba. With diplomacy, we joined Greece and nearly 200 nations in the most ambitious agreement ever to save our planet from climate change.

And speaking of climate change, I would point out that there is a connection between democracy and science. The premise of science is that we observe and we test our hypotheses, our ideas. We base decisions on facts, not superstition; not what our ideology tells us, but rather what we can observe. And at a time when the globe is shrinking and more and more we're going to have to take collective action to deal with problems like climate change, the presence of a democratic debate allows the science to flourish and to shape our collective responses.

Now, democracy, like all human institutions, is imperfect. It can be slow; it can be frustrating; it can be hard; it can be messy. Politicians tend to be unpopular in democracies, re-

ardless of party, because, by definition, democracies require that you don't get a hundred percent of what you want. It requires compromise. Winston Churchill famously said that democracy is the worst form of government — except for all the others. And in a multiethnic, multiracial, multicultural society, like the United States, democracy can be especially complicated. Believe me, I know.

But it is better than the alternatives because it allows us to peacefully work through our differences and move closer to our ideals. It allows us to test new ideas and it allows us to correct for mistakes. Any action by a President, or any result of an election, or any legislation that has proven flawed can be corrected through the process of democracy.

And throughout our history, it's how we have come to see that all people are created equal — even though, when we were founded, that was not the case. We could work to expand the rights that were established in our founding to African Americans, and to women, to Americans with disabilities, to Native Americans; why all Americans now have the freedom to marry the person they love. It's why we welcome people of all races and all religions and all backgrounds, and immigrants who strive to give their children a better life and who make our country stronger.

And so here, where democracy was born, we affirm once more the rights and the ideals and the institutions upon which our way of life endures. Freedom of speech and assembly — because true legitimacy can only come from the people, who must never be silenced. A free press to expose injustice and corruption and hold leaders accountable. Freedom of religion — because we're all equal in the eyes of God. Independent judiciaries to uphold rule of law and human rights. Separation of powers to limit the reach of any one branch of government. Free and fair elections — because citizens must be able to choose their own leaders, even if your candidate doesn't always win.

We compete hard in campaigns in America and here in Greece. But after the election, democracy depends on a peaceful transition of power, especially when you don't get the result you want.

And as you may have noticed, the next American president and I could not be more different. We have very different points of view, but American democracy is bigger than any one person. That's why we have a tradition of the outgoing president welcoming the new one in — as I did last week. And why, in the coming weeks, my administration will do everything we can to support the smoothest transition possible — because that's how democracy has to work.

And that's why, as hard as it can be sometimes, it's important for young people, in particular, who are just now becoming involved in the lives of their countries, to understand that progress follows a winding path — sometimes forward, sometimes back — but as long as we retain our faith in democracy, as long as we retain our faith in the people, as long as we don't waver from those central principles that ensure a lively, open debate, then our future will be okay, because it remains the most effective form of government ever devised by man.

It is true, of course, over the last several years that we've seen democracies faced with serious challenges. And I want to mention two that have an impact here in Greece, haven an impact in the United States, and are having an impact around the world.

The first involves the paradox of a modern, global economy. The same forces of globalization and technology and integration that have delivered so much progress, have created so much wealth, have also revealed deep fault lines. Around the world, integration and closer cooperation, and greater trade and commerce, and the Internet — all have improved the lives of billions of people — lifted families from extreme poverty, cured diseases, helped people live longer, gave them more access to education and opportunity than at any time in human history.

I've often said to young people in the United States, if you had to choose a moment in history to be born, and you did not know ahead of time who you would be — you didn't know whether you were going to be born into a wealthy family or a poor family, what country you'd be born, whether you were going to be a man or a woman — if you had to choose blindly what moment you'd want to be born you'd choose now. Because the world has never, collectively, been wealthier, better educated, healthier, less violent than it is today. That's hard to imagine, given what we see in the news, but it's true. And a lot of that has to do with the developments of an integrated, global economy.

But trends underway for decades have meant that in many countries and in many communities there have been enormous disruptions. Technology and automation mean that goods can be produced with fewer workers. It means jobs and manufacturing can move across borders where wages are lower or rights are less protected. And that means that workers and unions oftentimes have less leverage to bargain for better wages, better benefits, have more difficulty competing in the global marketplace. Hardworking families worry their kids may not be better off than they were because of this global competition.

What we've also seen is that this global integration is increasing the tendencies towards inequality, both between nations and within nations, at an accelerated pace. And when we see people — global elites, wealthy corporations — seemingly living by a different set of rules, avoiding taxes, manipulating loopholes — when the rich and the powerful appear to game the system and accumulate vast wealth while middle and working-class families struggle to make ends meet, this feeds a profound sense of injustice and a feeling that our economies are increasingly unfair.

This inequality now constitutes one of the greatest challenges to our economies and to our democracies. An inequality that was once tolerated because people didn't know how unequal things were now won't be tolerated because everybody has a cellphone and can see how unequal things are. The awareness that people have in the smallest African village, they can see how people in London or New York are living. The poorest child in any of our countries now has a sense of what other people have that they don't. So not only is there increasing inequality, but also there is greater awareness of inequality. And that's a volatile mix for our democracies.

And this is why addressing inequality has been one of the key areas of focus for my economic policy. In our countries, in

America and in most advanced market economies, we want people to be rewarded for their achievement. We think that people should be rewarded if they come up with a new product or a new service that is popular and helps a lot of people. But when a CEO of a company now makes more money in a single day than a typical worker does in an entire year, when it's harder for workers to climb their way up the economic ladder, when they see a factory close that used to support an entire city or town, fuels the feeling that globalization only benefits those at the top. And the reaction can drag down a country's growth and make recessions more likely. It can also lead to politics that create an unhealthy competition between countries. Rather than a win-win situation, people perceive that if you're winning, I'm losing, and barriers come up and walls come up.

And in advanced economies, there are at times movements from both the left and the right to put a stop to integration, and to push back against technology, and to try to bring back jobs and industries that have been disappearing for decades. So this impulse to pull back from a globalized world is understandable. If people feel that they're losing control of their future, they will push back. We have seen it here in Greece. We've seen it across Europe. We've seen it in the United States. We saw it in the vote in Britain to leave the EU.

But given the nature of technology, it is my assertion that it's not possible to cut ourselves off from one another. We now are living in a global supply chain. Our growth comes through innovation and ideas that are crossing borders all the time. The jobs of tomorrow will inevitably be different from the jobs of the past. So we can't look backwards for answers, we have to look forward.

We cannot sever the connections that have enabled so much progress and so much wealth. For when competition for resources is perceived as zero-sum, we put ourselves on a path to conflict both within countries and between countries. So I firmly believe that the best hope for human progress remains open markets combined with democracy and human rights. But I have argued that the current path of globalization demands a course correction. In the years and decades ahead, our countries have to make sure that the benefits of an integrated global economy are more broadly shared by more people, and that the negative impacts are squarely addressed.

And we actually know the path to building more inclusive economies. It's just we too often don't have the political will or desire to get it done. We know we need bold policies that spur growth and support jobs. We know that we need to give workers more leverage and better wages, and that, in fact, if

you give workers better wages businesses do better, too, because their customers now have money to spend.

—

“THE JOBS OF TOMORROW
WILL INEVITABLY BE DIFFERENT FROM
THE JOBS OF THE PAST. SO WE CAN'T
LOOK BACKWARDS FOR ANSWERS,
WE HAVE TO LOOK FORWARD.”

—

We know that we have to invest more in our people — the education of our young people, the skills and training to compete in the global economy. We have to make sure that it is easy for young people who are eager to learn and eager to work to get the education that they need, the training that they need, without taking on huge amounts of debt.

We know that we have to encourage entrepreneurship so that it's easier to start a business and do business. We know that we have to strengthen the social compact so that the safety net that is available for people, including quality health care and retirement benefits, are there even if people aren't working in the same job for 30 years, or 40 years, or 50 years.

We have to modernize our infrastructure, which will put people back to work. We have to commit to the science and research and development that sparks new industries.

In our trading relationships, we have to make sure that trade works for us, and not against us. And that means insisting on high standards in all countries to support jobs, strong protections for workers, strong protections for the environment, so that even as we freely trade, people and workers in all countries see the benefits of trade in their own lives, not just benefits for the bottom line of large, multinational corporations.

These are the kinds of policies, this is the work that I've pursued throughout my time as President. Keep in mind I took office in the midst of the worst crisis since the Great Depression. And we pursued a recovery that has been shared now by the vast majority of Americans. We put people back to work building bridges and roads. We passed tax cuts for the middle class. We asked the wealthiest Americans to pay a little more taxes — their fair share. We intervened to save our auto industry, but insisted that the auto industry become more energy efficient, produce better cars that reduce pollution.

We put in place policies to help students with loans and protect consumers from fraud. We passed the strongest Wall Street reforms in history so that the excesses and abuses that

triggered the global financial crisis never happen again — or at least don't start on Wall Street.

And today, our businesses have created more than 15 million new jobs. Incomes last year in America rose faster than any time since 1968. Poverty fell at the fastest rate since 1968. Inequality is being narrowed. And we've also begun to close the pay gap between men and women.

—

“WHEN PEOPLE HAVE OPPORTUNITY AND
THEY FEEL CONFIDENCE IN THE FUTURE...
THEY'RE LESS LIKELY TO APPEAL
TO SOME OF THE DARKER FORCES THAT EXIST
IN ALL OUR SOCIETIES...”

—

We declared that health care in America is a privilege not for the few, but a right for everybody. Today our uninsured rate is at the lowest levels on record. And we've done all this while doubling our production of clean energy, lowering our carbon pollution faster than any advanced nation. So we've proven that you can grow the economy and reduce the carbon emissions that cause climate change at the same time.

Now, I say all this not because we've solved every problem. Our work is far from complete. There are still too many people in America who are worried about their futures. Still too many people who are working at wages that don't get them above the poverty line. Still too many young people who don't see opportunity. But the policies I describe point the direction for where we need to go in building inclusive economies. And that's how democracies can deliver the prosperity and hope that our people need. And when people have opportunity and they feel confidence the future, they are less likely to turn on each other and they're less likely to appeal to some of the darker forces that exist in all our societies — those that can tear us apart.

Here in Greece, you're undergoing similar transformations. The first step has been to build a foundation that allows you to return to robust economic growth. And we don't need to recount all the causes of the economic crisis here in Greece. If we're honest, we can acknowledge that it was a mix of both internal and external forces. The Greek economy and the level of debt had become unsustainable. And in this global economy, investment and jobs flow to countries where governments are efficient, not bloated, where the rules are clear. To stay competitive, to attract investment that creates jobs, Greece had to start a reform process.

Of course, the world, I don't think, fully appreciates the extraordinary pain these reforms have involved, or the tremendous sacrifices that you, the Greek people, have made. I've been aware of it, and I've been proud of all that my administration has done to try to support Greece in these efforts. And part of the purpose of my visit is to highlight for the world the important steps that have been taken here in Greece.

Today, the budget is back in surplus. Parliament passed reforms to make the economy more competitive. Yes, there is still much more work to do. I want to commend Prime Minister Tsipras for the very difficult reforms his government is pursuing to put the economy on a firmer footing. Now, as Greece works to attract more investment, and to prevent old imbalances from re-emerging, and to put your economy on a stronger foundation, you'll continue to have the full support of the United States.

At the same time, I will continue to urge creditors to take the steps needed to put Greece on a path towards sustained economic recovery. As Greece continues to implement reforms, the IMF has said that debt relief will be crucial to get Greece back to growth. They are right. It is important because if reforms here are going to be sustained, people need to see hope, and they need to see progress. And the young people who

are in attendance here today and all across the country need to know there is a future — there is an education and jobs that are worthy of your incredible potential. You don't have to travel overseas, you can put roots right here in your home, in Greece, and succeed.

—

“I'M CONFIDENT THAT IF YOU STAY
THE COURSE, AS HARD AS IT HAS BEEN,
GREECE WILL SEE BRIGHTER DAYS.”

—

And I'm confident that if you stay the course, as hard as it has been, Greece will see brighter days. Because, in this magnificent hall and center — this symbol of the Greek culture and resilience — we're reminded that just as your strength and resolve have allowed you to overcome great odds throughout your history, nothing can break the spirit of the Greek people. You will overcome this period of challenge just as you have other challenges in the past.

So economics is something that will be central to preserving our democracies. When our economies don't work, our de-

mocracies become distorted and, in some cases, break down. But this brings me to another pressing challenge that our democracies face — how do we ensure that our diverse, multi-cultural, multiracial, multi-religious world and our diverse nations uphold both the rights of individuals and a fundamental civic adherence to a common creed that binds us together.

Democracy is simplest where everybody thinks alike, looks alike, eats the same food, worships the same God. Democracy becomes more difficult when there are people coming from a variety of backgrounds and trying to live together. In our globalized world, with the migration of people and the rapid movement of ideas and cultures and traditions, we see increasingly this blend of forces mixing together in ways that often enrich our societies but also cause tensions.

In the Information Age, the unprecedented exchange of information can always accentuate differences, or seem to threaten cherished ways of life. It used to be that you might not know how people in another part of your country, or in the cities versus the countryside, were living. Now everybody knows how everybody is living, and everybody can feel threatened sometimes if people don't do things exactly the way they do things. And they start asking themselves questions about their own identity. And it can create a volatile politics.

Faced with this new reality where cultures clash, it's inevitable that some will seek a comfort in nationalism or tribe or ethnicity or sect. In countries that are held together by borders that were drawn by colonial powers, including many countries in the Middle East and in Africa, it can be tempting to fall back on perceived safety of enclaves and tribal divisions.

In a world of widening inequality, there's a growing suspicion — or even disdain — for elites and institutions that seem remote from the daily lives of ordinary people. What an irony it is, at a time when we can reach out to people in the most remote corners of the planet, so many citizens feel disconnected from their own governments.

So, just as we have to have an inclusive economic strategy, we have to have an exclusive political and cultural strategy. In all of our capitals, we have to keep making government more efficient, more effective in responding to the daily needs to citizens. Governing institutions, whether in Athens, Brussels, London, Washington, have to be responsive to the concerns of citizens. People have to know that they're being heard.

Here in Europe, even with today's challenges, I believe that by virtue of the progress it has delivered over the decades — the stability it has provided, the security it's reinforced — that European integration and the European Union remains one

of the great political and economic achievements of human history. And today more than ever, the world needs a Europe that is strong and prosperous and democratic.

But I think all institutions in Europe have to ask themselves: How can we make sure that people within individual countries feel as if their voices are still being heard, that their identities are being affirmed, that the decisions that are being made that will have a critical impact on their lives are not so remote that they have no ability to impact them?

We have to make clear that governments exist to serve the interest of citizens, and not the other way around. And so this is why, as President of the United States, I've pursued initiatives like the Open Government Partnership that promotes transparency and accountability so that ordinary people know more about the decisions that affect their lives. That's why both at home and around the world, we have taken steps to fight corruption that can rot a society from within.

As authoritarian governments work to close space that citizens depend upon to organize and have their voices heard, we've begun the work of empowering civil society to defend democratic values and promote solutions to the problems within our communities. And as so many people around the world sometimes are tempted by cynicism and not being involved because

they think that politicians and government don't care about them, we've created networks for young leaders and invested in young entrepreneurs, because we believe that the hope and renewal of our societies begins with the voices of youth.

In closing, our globalized world is passing through a time of profound change. Yes, there is uncertainty and there is unease, and none of us can know the future. History does not move in a straight line. Civil rights in America did not move in a straight line. Democracy in Greece did not move in a straight line. The evolution of a unified Europe certainly has not moved in a straight line. And progress is never a guarantee. Progress has to be earned by every generation. But I believe history gives us hope.

Twenty-five centuries after Athens first pointed the way, 250 years after the beginning of the great American journey, my faith and my confidence, my certainty in our democratic ideals and universal values remain undiminished. I believe more strongly than ever that Dr. King was right when he said that, "The arc of the moral universe is long, but it bends towards justice." But it bends towards justice not because it is inevitable, but because we bend it towards justice; not because there are not going to be barriers to achieving justice, but because there will be people, generation after generation, who have

the vision and the courage and the will to bend the arc of our lives in the direction of a better future.

In the United States, and in every place I have visited these last eight years, I have met citizens, especially young people, who have chosen hope over fear, who believe that they can shape their own destiny, who refuse to accept the world as it is and are determined to remake it as it should be. They have inspired me.

—

“I BELIEVE MORE STRONGLY THAN EVER THAT DR. KING WAS RIGHT WHEN HE SAID THAT, ‘THE ARC OF THE MORAL UNIVERSE IS LONG, BUT IT BENDS TOWARDS JUSTICE.’”

—

In every corner of the world, I have met people who, in their daily lives, demonstrate that despite differences of race or religion or creed or color, we have the capacity to see each other in ourselves. Like the woman here in Greece who said of the refugees arriving on these shores, “We live under the same sun. We fall in love under the same moon. We are all human — we have to help these people.” Women like that give me hope.

In all of our communities, in all of our countries, I still believe there's more of what Greeks call *philotimo*, love and respect and kindness for family and community and country, and a sense that we're all in this together, with obligations to each other. *Philotimo* — I see it every day — and that gives me hope.

Because in the end, it is up to us. It's not somebody else's job, it's not somebody else's responsibility, but it's the citizens of our countries and citizens of the world to bend that arc of history towards justice.

—

“THE MOST IMPORTANT OFFICE
IN ANY COUNTRY IS NOT PRESIDENT
OR PRIME MINISTER.
THE MOST IMPORTANT TITLE IS ‘CITIZEN.’”

—

And that's what democracy allows us to do. That's why the most important office in any country is not president or prime minister. The most important title is “citizen.” And in all of our nations, it will always be our citizens who decide the kind of countries we will be, the ideals that we will reach

for, and the values that will define us. In this great, imperfect, but necessary system of self-government, power and progress will always come from the demos — from “We, the people.” And I’m confident that as long as we are true to that system of self-government, that our futures will be bright.

Thank you very much. Zito I Ellas.

ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ
ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ ΑΜΕΡΙΚΗΣ
ΜΠΑΡΑΚ ΟΜΠΑΜΑ
ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΛΑΟ

16 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2016

ΚΕΝΤΡΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ - ΙΔΡΥΜΑ ΣΤΑΥΡΟΣ ΝΙΑΡΧΟΣ
ΑΘΗΝΑ, ΕΛΛΑΔΑ

—

ΓΕΙΑ ΣΟΥ, ΕΛΛΑΔΑ! Γεια σας ! Καλησπέρα! Στην κυβέρνηση και τον λαό της Ελλάδας - συμπεριλαμβανομένου του Πρωθυπουργού, [Αλέξη] Τσίπρα, τον οποίο θα ήθελα να ευχαριστήσω για τη συνεργασία του και για την παρουσία του εδώ, μαζί με τόσους πολλούς νέους ανθρώπους, το μέλλον της Ελλάδας - θέλω να σας ευχαριστήσω για τη θερμή και γενναιόδωρη υποδοχή σας.

Όπως πολλοί από εσάς γνωρίζετε, αυτό είναι το τελευταίο μου ταξίδι στο εξωτερικό ως Πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών και ήμουν αποφασισμένος, στο τελευταίο μου ταξίδι, να έρθω στην Ελλάδα - εν μέρει επειδή έχω ακούσει για τη θρυλική φιλοξενία των Ελλήνων - την «φιλοξενία» σας. Εν μέρει γιατί έπρεπε να δω την Ακρόπολη και τον Παρθενώνα. Αλλά επίσης επειδή ήρθα εδώ με ευγνωμοσύνη για όλα όσα η Ελλάδα - «αυτός ο μικρός και ταυτόχρονα μεγάλος κόσμος»- έχει προσφέρει στην ανθρωπότητα ανά τους αιώνες.

Οι καρδιές μας έχουν συγκινηθεί από τις τραγωδίες του Αισχύλου και του Ευριπίδη. Οι πνευματικοί μας ορίζοντες άνοιξαν από τις ιστορίες του Ηροδότου και του Θουκυδίδη. Η αντίληψή μας για τον κόσμο και τη θέση μας σε αυτόν διευρύνθηκε από τον Σωκράτη και τον Αριστοτέλη.

Στις Ηνωμένες Πολιτείες, είμαστε ιδιαίτερα ευγνώμονες για τη φιλία τόσο πολλών υπερήφανων Ελληνοαμερικανών. Στην πατρίδα μου, το Σικάγο, μπορείτε να τους βρείτε στην Greektown, με τις φουστανέλες τους. Και μαζί γιορτάσαμε την Ημέρα της Ελληνικής Ανεξαρτησίας στον Λευκό Οίκο. Με σπανακόπιτα και ούζο. Πολλοί Έλληνες της Αμερικής έχουν υπηρετήσει στον στρατό για να μείνει η χώρα μας ελεύθερη. Έλληνες της Αμερικής συστρατεύθηκαν με τον Μάρτιν Λούθερ Κινγκ τον Νεώτερο για να γίνουμε πιο δι-

και οι Έλληνες ή Αμερικανοί, όλοι επευφημούμε τον Γιάννη Αντετοκούνμπο, ο οποίος φαίνεται να γίνεται όλο και καλύτερος κάθε χρόνο. Και αν κάποιος αναζητεί απόδειξη του κοινού μας πνεύματος, της δύναμής μας, δεν χρειάζεται να ψάξει πιο πέρα από τη Νέα Υόρκη, κοντά στο Σημείο Μηδέν, εκεί όπου η ελληνορθόδοξη εκκλησία του Αγίου Νικολάου ξεπροβάλλει και πάλι μέσα από τα ερείπια της.

—

«ΠΑΝΩ ΑΠ' ΟΛΑ, ΕΙΜΑΣΤΕ ΥΠΟΧΡΕΟΙ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΓΙΑ ΤΟ ΠΟΛΥΤΙΜΟΤΕΡΟ
ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΔΩΡΩΝ - ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ,
ΤΗ ΓΝΩΣΗ ΟΤΙ, ΩΣ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΕΛΕΥΘΕΡΗ
ΒΟΥΛΗΣΗ, ΕΧΟΥΜΕ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΝΑ ΑΠΟΦΑΣΙΖΟΥΜΕ
ΟΙ ΙΔΙΟΙ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΜΑΣ.»

—

Πάνω απ' όλα, είμαστε υπόχρεοι στην Ελλάδα για το πολυτιμότερο όλων των δώρων - την αλήθεια, τη γνώση ότι, ως άτομα με ελεύθερη βούληση, έχουμε το δικαίωμα και την ικανότητα να αποφασίζουμε οι ίδιοι για τον εαυτό μας. Διότι εδώ, πριν από 25 αιώνες, στους βραχύδικους λόφους αυτής της πόλης, αναδύθηκε μια νέα ιδέα. Η «Δημοκρατία», το «κράτος» - η εξουσία,

το δικαίωμα του διοικείν - προέρχεται από τον δήμο - τον λαό. Η ιδέα ότι είμαστε πολίτες - όχι υπηρέτες, αλλά κύριοι της κοινωνίας μας. Η έννοια της ιδιότητας του πολίτη - ότι έχουμε τόσο δικαιώματα όσο και υποχρεώσεις. Η πίστη στην ισονομία - όχι μόνο για τους λίγους, αλλά για τους πολλούς, όχι μόνο για την πλειονότητα, αλλά και τη μειονότητα. Όλες αυτές οι έννοιες γεννήθηκαν σε αυτό το βραχώδες έδαφος.

Φυσικά, οι πρώτες μορφές της δημοκρατίας εδώ στην Αθήνα απείχαν πολύ από το τέλειο - όπως ακριβώς κάθε άλλο παρά τέλειες ήταν και οι πρώιμες μορφές της δημοκρατίας στις Ηνωμένες Πολιτείες. Τα δικαιώματα στην αρχαία Αθήνα δεν είχαν επεκταθεί στις γυναίκες ή τους σκλάβους. Αλλά όπως εξηγούσε ο Περικλής, «οι νόμοι μας υπερασπίζονται τους πολλούς και όχι τους λίγους... γι' αυτό και ονομάζεται δημοκρατία».

Οι Αθηναίοι γνώριζαν επίσης ότι, όσο ευγενείς και αν είναι, οι ιδέες από μόνες τους δεν ήταν αρκετές. Για να έχουν νόημα, οι αρχές πρέπει να μετουσιώνονται σε νόμους, να προστατεύονται από θεσμούς και να προάγονται μέσω της συμμετοχής των πολιτών στα κοινά. Έτσι συγκεντρώνονταν στην αγορά για να συζητούν και να αποφασίζουν για τα ζητήματα που αφορούσαν το κράτος, και κάθε πολίτης είχε δικαίωμα λόγου, ενώ ψήφιζαν με ανάταση χειρός ή επιλέγοντας ένα βότσαλο - λευκό για το «ναι», μαύρο για το «όχι».

Οι νόμοι χαράσσονταν σε πέτρα για να τους βλέπουν και να τους τηρούν όλοι. Τα δικαστήρια, με πολίτες για ενόρκους, προστάτευαν το κράτος δικαίου.

Οι πολιτικοί δεν ήταν πάντα ευχαριστημένοι επειδή μερικές φορές τα βότσαλα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για τον εξοστρακισμό, την απομάκρυνση εκείνων που δεν συμπεριφέρονταν σωστά.

Αλλά στους αιώνες που ακολούθησαν, υπερίσχυσαν συχνά διαφορετικές απόψεις για την εξουσία και την διακυβέρνηση. Στον ρου της ανθρώπινης ιστορίας υπάρχουν εκείνοι που υποστηρίζουν ότι οι άνθρωποι δεν μπορούν να διαχειριστούν τη δημοκρατία, δεν μπορούν να διαχειριστούν την αυτοδιάθεση και χρειάζεται κάποιος να τους λέει τι να κάνουν. Ο ηγεμόνας οφείλει να διατηρεί την τάξη με τη βία ή τον εξαναγκασμό ή με σιδηρά πυγμή. Υπήρχε μια διαφορετική αντίληψη της διακυβέρνησης που υπαγόρευε ότι η δύναμη τα κάνει όλα σωστά ή ότι η ανεξέλεγκτη εξουσία μπορεί να κληροδοτηθεί. Υπήρχε η πεποίθηση ότι ορισμένοι είναι ανώτεροι λόγω φυλής, πίστης ή εθνικότητας, και αυτές οι πεποιθήσεις συχνά χρησιμοποιήθηκαν για να δικαιολογηθούν κατακτήσεις, εκμετάλλευση και πόλεμοι.

Αλλά στον ρου αυτής της Ιστορίας, η φλόγα που άναψε για πρώτη φορά εδώ στην Αθήνα δεν έσβησε ποτέ. Αντιθέτως,

δυνάμωσε από τον σπουδαίο Διαφωτισμό. Διαδόθηκε από τους πατέρες της Αμερικής, οι οποίοι διακήρυξαν ότι «Εμείς, ο λαός» θα κυβερνούμε, ότι όλοι οι άνθρωποι γεννήθηκαν ίσοι και προικίστηκαν από τον Δημιουργό μας με ορισμένα αναφαίρετα δικαιώματα.

Τώρα, κάποιες φορές, ακόμη και σήμερα, αυτά τα ιδεώδη αμφισβητούνται. Μας έχουν πει ότι αυτά είναι τα ιδεώδη της Δύσης. Μας έχουν πει ότι κάποιοι πολιτισμοί δεν είναι φτιαγμένοι για δημοκρατική διακυβέρνηση και ότι στην πραγματικότητα προτιμούν τα αυταρχικά καθεστώτα. Και θα ήθελα να πω, έπειτα από οκτώ χρόνια ως Πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών, έχοντας ταξιδέψει σε όλο τον κόσμο, ότι πράγματι κάθε χώρα ακολουθεί τη δική της πορεία, κάθε χώρα έχει τις δικές της παραδόσεις. Αλλά αυτό που πιστεύω, επίσης, έπειτα από οκτώ χρόνια, είναι ότι η βασική λαχτάρα για αξιοπρεπή ζωή, η θεμελιώδης επιθυμία να έχουμε τον έλεγχο της ζωής μας και του μέλλοντός μας και η επιθυμία μας να συμμετέχουμε στη διαμόρφωση της πορείας των κοινοτήτων μας και των εθνών μας - αυτές οι επιθυμίες είναι καθολικές. Καίνε σε κάθε ανθρώπινη καρδιά.

Γι' αυτό και ένας Έλληνας ιερωμένος ύψωσε τη σημαία της ανεξαρτησίας στην κορυφή ενός βουνού. Γι' αυτό λαοί από την Αμερικανική Ήπειρο έως την Αφρική και την Ασία απο-

τίναξαν τον ζυγό της αποικιοκρατίας. Γι' αυτό οι άνθρωποι πίσω από το Σιδηρούν Παραπέτασμα κινήθηκαν αποφασιστικά, με Αλληλεγγύη, γκρέμισαν το τείχος και ενώθηκαν μαζί σας σε μια μεγάλη ένωση δημοκρατιών. Γι' αυτόν το λόγο, σήμερα, στηρίζουμε το δικαίωμα των Ουκρανών να καθορίσουν το πεπρωμένο τους, γι' αυτό συνεργαζόμαστε με τους Τυνησίους και τον λαό της Μιανμάρ, κατά την ιστορική τους μετάβαση στη δημοκρατία.

Αυτή ήταν η εξωτερική μου πολιτική κατά τη διάρκεια της προεδρίας μου. Εξ ανάγκης, συνεργαζόμαστε με όλες τις χώρες, αν και πολλές από αυτές δεν είναι δημοκρατίες. Κάποιες από αυτές είναι δημοκρατίες, υπό την έννοια ότι έχουν εκλογές, αλλά δεν είναι δημοκρατίες υπό την έννοια της συμμετοχής και της ελευθερίας της έκφρασης. Όμως, η επιλογή μας ως χώρα είναι να στηρίζουμε τις προσπάθειες όσων πιστεύουν στην αυτοδιακυβέρνηση, όσων πιστεύουν σε αυτές τις ιδέες που γεννήθηκαν εδώ πριν από τόσα πολλά χρόνια.

Και δεν είναι απλώς ότι είμαστε πιστοί στις αξίες μας. Δεν είναι απλώς θέμα ιδεαλισμού. Θεωρώ ότι είναι προς όφελος των Ηνωμένων Πολιτειών να στηρίζουν τις δημοκρατίες. Επειδή η Ιστορία μάς δείχνει ότι οι χώρες με δημοκρατική διακυβέρνηση τείνουν να είναι πιο δίκαιες, πιο σταθερές και πιο επιτυχημένες.

Οι ανοικτές, δημοκρατικές κοινωνίες μπορούν να προσφέρουν περισσότερη ευημερία - γιατί όταν οι άνθρωποι είναι ελεύθεροι να σκέφτονται για τον εαυτό τους, να μοιράζονται ιδέες, να ανακαλύπτουν και να δημιουργούν - όλα αυτά που οι νέοι άνθρωποι που βρίσκονται εδώ είναι σε θέση να κάνουν μέσω του διαδικτύου και της τεχνολογίας, τότε η καινοτομία απελευθερώνεται, τότε οι οικονομίες ανθίζουν πραγματικά. Τότε νέα προϊόντα, νέες υπηρεσίες και νέες ιδέες περνούν στην οικονομία. Αντίθετα με τα καταπιεστικά καθεστώτα, οι δημοκρατίες έχουν τις ρίζες τους στη συναίνεση των πολιτών. Οι πολίτες γνωρίζουν ότι υπάρχει δρόμος για ειρηνική αλλαγή, συμπεριλαμβανομένης της ηθική δύναμης της μη βίας. Αυτό φέρνει σταθερότητα που συχνά μπορεί να διευκολύνει την οικονομική ανάπτυξη.

Η ιστορία των δύο τελευταίων αιώνων δείχνει ότι οι δημοκρατίες είναι λιγότερο πιθανό να διεξάγουν πολέμους μεταξύ τους. Επομένως, όσο περισσότερη δημοκρατία υπάρχει τόσο μεγαλύτερο το όφελος για τους λαούς του κόσμου, αλλά και για την εθνική μας ασφάλεια. Αυτός είναι ο λόγος που οι στενότεροι φίλοι της Αμερικής είναι δημοκρατίες - όπως η Ελλάδα. Είναι ο λόγος που είμαστε μαζί στο NATO - μια συμμαχία δημοκρατιών.

Τα τελευταία χρόνια, έχουμε κάνει ιστορικές επενδύσεις στο

NATO, αυξήσαμε την παρουσία της Αμερικής στην Ευρώπη, και σήμερα το NATO - η μεγαλύτερη συμμαχία στον κόσμο - είναι πιο ισχυρό και έτοιμο από ποτέ. Είμαι πεπεισμένος ότι, όπως ακριβώς η δέσμευση της Αμερικής στη διατλαντική συμμαχία έχει διατηρηθεί για επτά δεκαετίες - είτε με κυβέρνηση Δημοκρατικών είτε με Ρεπουμπλικάνων - αυτή η δέσμευση θα συνεχιστεί, συμπεριλαμβανομένης της υποσχέσής μας και της υποχρέωσής μας που απορρέει από την Συνθήκη να υπερασπιζόμαστε όλους τους συμμάχους μας.

Οι δημοκρατίες μας έχουν αποδείξει ότι είμαστε ισχυρότεροι από τους τρομοκράτες και τους φονταμενταλιστές και τα απολυταρχικά καθεστώτα, τα οποία δεν μπορούν να ανεχθούν τη διαφορετικότητα, δεν μπορούν να ανεχθούν ιδέες που διαφέρουν από τις δικές τους, που προσπαθούν να αλλάξουν τον τρόπο ζωής των ανθρώπων με τη βία και θα ήθελαν να μας κάνουν να προδώσουμε τις αξίες μας ή να κάνουμε έκπτωση σε αυτές. Η δημοκρατία είναι ισχυρότερη από οργανώσεις όπως το ISIL .

Επειδή οι δημοκρατίες μας είναι συμμετοχικές, είμαστε σε θέση να καλωσορίζουμε στις χώρες μας ανθρώπους και πρόσφυγες που βρίσκονται σε ανάγκη. Και πουθενά δεν έχουμε δει τόση συμπόνια όση εδώ στην Ελλάδα. Η γενναιοδωρία του ελληνικού λαού απέναντι στους πρόσφυγες που φτάνουν

στις ακτές σας αποτελεί έμπνευση για τον υπόλοιπο κόσμο. Αυτό δεν σημαίνει ότι θα πρέπει να αντιμετωπίσετε την όλη κατάσταση μόνοι σας, και μόνο μια πραγματικά συλλογική αντιμετώπιση από την Ευρώπη και τον κόσμο μπορεί να εξασφαλίσει ότι αυτοί οι απελπισμένοι άνθρωποι θα λάβουν τη στήριξη που χρειάζονται. Δεν μπορεί να περιμένει κανείς από την Ελλάδα να σηκώσει το μεγαλύτερο μέρος αυτού του βάρους μόνη της - αλλά είναι γεγονός ότι η δημοκρατία σας ανοίγει τις καρδιές σας σε ανθρώπους που έχουν ανάγκη με έναν τρόπο που δεν θα συνέβαινε υπό άλλες συνθήκες.

—

«Η ΓΕΝΝΑΙΟΔΩΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΑΟΥ
ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ
ΠΟΥ ΦΤΑΝΟΥΝ ΣΤΙΣ ΑΚΤΕΣ ΣΑΣ ΑΠΟΤΕΛΕΙ
ΕΜΠΝΕΥΣΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΚΟΣΜΟ.»

—

Όπως ακριβώς οι δημοκρατίες στηρίζονται στην ειρηνική επίλυση των διαφορών στο εσωτερικό των κοινωνιών μας, πιστεύουμε επίσης ότι η συνεργασία και ο διάλογος είναι ο καλύτερος τρόπος για να αντιμετωπίσουμε τις προκλήσεις μεταξύ των εθνών. Και πιστεύω ακράδαντα ότι οι δημοκρατίες είναι πιθανότερο να προσπαθήσουν να επιλύσουν

τις συγκρούσεις μεταξύ των εθνών με έναν τρόπο που δεν οδηγεί σε πόλεμο. Έτσι, με τη διπλωματία, κατορθώσαμε να κλείσουμε το πρόγραμμα των πυρηνικών όπλων του Ιράν αναίμακτα. Με τη διπλωματία, οι Ηνωμένες Πολιτείες μπόρεσαν να αποκτήσουν σχέσεις με την Κούβα. Με τη διπλωματία, μπορέσαμε, μαζί με την Ελλάδα και σχεδόν 200 έθνη να συνάψουμε την πιο φιλόδοξη συμφωνία στην Ιστορία για τη διάσωση του πλανήτη μας από την κλιματική αλλαγή.

Και μιλώντας για την κλιματική αλλαγή, θα ήθελα να επισημάνω τη σύνδεση που υπάρχει μεταξύ δημοκρατίας και επιστήμης. Προϋπόθεση της επιστήμης είναι η παρατήρηση και ο έλεγχος των θεωριών μας, των ιδεών μας. Βασίζουμε τις αποφάσεις σε δεδομένα, όχι σε δεισιδαιμονίες, όχι σε ό,τι μας υπαγορεύει η ιδεολογία μας, αλλά σε ό,τι μπορούμε να παρατηρήσουμε. Και σε μια εποχή που ο πλανήτης συρρικνώνεται και η ανάγκη να αναλαμβάνουμε συλλογική δράση για την αντιμετώπιση προβλημάτων όπως η κλιματική αλλαγή γίνεται επιτακτικότερη, ο δημοκρατικός διάλογος επιτρέπει στην επιστήμη να ανθίσει και να διαμορφώσει τη συλλογική μας ανταπόκριση.

Βεβαίως, η δημοκρατία, όπως όλοι οι ανθρώπινοι θεσμοί, δεν είναι τέλεια. Μπορεί να είναι αργή, μπορεί να είναι απογοητευτική, μπορεί να είναι δύσκολη, μπορεί να δημιουργεί

συγχύσεις. Οι πολιτικοί τείνουν να μην είναι δημοφιλείς στις δημοκρατίες, ανεξαρτήτως κόμματος, διότι, εξ ορισμού, στις δημοκρατίες κανείς δεν παίρνει το εκατό τοις εκατό αυτού που θέλει. Απαιτείται συμβιβασμός. Ο Ουίνστον Τσώρτσιλ είπε, ως γνωστόν, ότι η δημοκρατία είναι η χειρότερη μορφή διακυβέρνησης – με εξαίρεση όλες τις υπόλοιπες. Και σε μια πολυεθνική, πολυφυλετική, πολυπολιτισμική κοινωνία, όπως οι Ηνωμένες Πολιτείες, η δημοκρατία μπορεί να είναι ιδιαίτερα περίπλοκη. Πιστέψτε με, το γνωρίζω καλά.

Εντούτοις είναι καλύτερη από τις εναλλακτικές, διότι μας επιτρέπει να επιλύουμε ειρηνικά τις διαφορές μας και να προσεγγίζουμε τα ιδανικά μας. Μας επιτρέπει να δοκιμάζουμε νέες ιδέες και να διορθώνουμε λάθη. Οποιαδήποτε ενέργεια του Πρόεδρου ή οποιοδήποτε αποτέλεσμα εκλογών ή οποιαδήποτε νομοθετική ρύθμιση αποδεικνύεται λανθασμένη μπορεί, στο πλαίσιο της δημοκρατίας, να διορθωθεί.

Και στον ρου της Ιστορία μας, κατανοήσαμε τελικώς ότι όλοι οι άνθρωποι είναι ίσοι - ακόμα κι αν, όταν ιδρύθηκαν οι Ηνωμένες Πολιτείες, αυτό δεν ίσχυε. Είχαμε τη δυνατότητα να εργαστούμε για να επεκτείνουμε τα δικαιώματα που θεμελιώθηκαν όταν ιδρυθήκαμε ως κράτος στους Αφροαμερικανούς, τις γυναίκες, τους Αμερικανούς με αναπηρίες, τους ιθαγενείς Αμερικανούς, και όλοι οι Αμερικανοί έχουν τώρα την ελευ-

θερία να παντρεύονται το άτομο που αγαπούν. Γι' αυτό καλωσορίζουμε όλους τους ανθρώπους, όλων των φυλών, των θρησκειών και των κοινωνικών στρωμάτων, και τους μετανάστες που αγωνίζονται να προσφέρουν στα παιδιά τους μια καλύτερη ζωή και οι οποίοι κάνουν τη χώρα μας ισχυρότερη.

Και έτσι εδώ, στο λίκνο της δημοκρατίας, δηλώνουμε ακόμη μια φορά την πίστη μας στα δικαιώματα, τα ιδανικά και τους θεσμούς που διαμόρφωσαν τη ζωή μας. Την ελευθερία του λόγου και της συνάθροισης - διότι η πραγματική νομιμότητα μπορεί να προέλθει μόνο από τον λαό, ο οποίος δεν πρέπει ποτέ να φιμώνεται. Την ελευθερία του Τύπου να αποκαλύπτει την αδικία και τη διαφθορά και να καθιστά τους ηγέτες υπόλογους. Την ανεξίτηρησκειά - διότι ενώπιον του Θεού είμαστε όλοι ίσοι. Τις ανεξάρτητες δικαστικές αρχές για να προασπίζονται το κράτος δικαίου και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Τη διάκριση των εξουσιών για να περιορίζεται η εμβέλεια οποιουδήποτε κυβερνητικού κλάδου. Τις ελεύθερες και δίκαιες εκλογές - διότι οι πολίτες πρέπει να μπορούν να εκλέγουν τους ηγέτες τους, ακόμη και αν ο υποψήφιος της επιλογής σας δεν είναι πάντα ο νικητής.

Ανταγωνίζονται σκληρά στις προεκλογικές εκστρατείες στην Αμερική και εδώ στην Ελλάδα. Όμως, μετά τις εκλογές, η δημοκρατία εξαρτάται από την ειρηνική μεταβίβαση της

εξουσίας, ιδίως όταν δεν έχετε το αποτέλεσμα που επιθυμείτε. Και όπως ίσως έχετε παρατηρήσει, ο επόμενος Αμερικανός πρόεδρος και εγώ δεν θα μπορούσαμε να είμαστε πιο διαφορετικοί. Έχουμε πολύ διαφορετικές απόψεις, αλλά η αμερικανική δημοκρατία είναι μεγαλύτερη από οποιοδήποτε πρόσωπο. Γι' αυτό και έχουμε την παράδοση ο απερχόμενος πρόεδρος να καλωσορίζει τον νέο - όπως έκανα την περασμένη εβδομάδα. Και γι' αυτό, μέσα στις επόμενες εβδομάδες, η κυβέρνησή μου θα κάνει το καλύτερο δυνατό για να υπάρξει η ομαλότερη δυνατή μετάβαση - διότι έτσι οφείλει να λειτουργεί η δημοκρατία.

Και γι' αυτό, όσο δύσκολο και αν είναι μερικές φορές, είναι σημαντικό, ιδίως νέοι, οι οποίοι μόλις τώρα αρχίζουν να εμπλέκονται στα δρώμενα των χωρών τους, να κατανοούν ότι η πρόοδος ακολουθεί ελικοειδή πορεία - άλλοτε προς τα εμπρός, άλλοτε προς τα πίσω - αλλά όσο διατηρούμε την πίστη μας στη δημοκρατία, όσο διατηρούμε την πίστη μας στον λαό, όσο δεν παρεκκλίνουμε από τις βασικές αρχές που διασφαλίζουν έναν ζωντανό, ανοικτό διάλογο, τότε το μέλλον μας θα είναι εντάξει, διότι η δημοκρατία παραμένει η αποτελεσματικότερη μορφή διακυβέρνησης που επινόησε ποτέ ο άνθρωπος.

Είναι αλήθεια, βεβαίως, ότι τα τελευταία χρόνια είδαμε δημοκρατίες να αντιμετωπίζουν σοβαρές προκλήσεις. Και θέλω

να αναφέρω δύο που έχουν αντίκτυπο εδώ στην Ελλάδα, έχουν αντίκτυπο στις Ηνωμένες Πολιτείες, και έχουν αντίκτυπο σε όλο τον κόσμο.

Η πρώτη αφορά το παράδοξο της σύγχρονης, παγκόσμιας οικονομίας. Οι ίδιες δυνάμεις της παγκοσμιοποίησης και της τεχνολογίας και της ολοκλήρωσης που έφεραν τόσο μεγάλη πρόοδο, που δημιούργησαν τόσο πλούτο, δημιούργησαν παράλληλα βαθιά ρήγματα. Σε όλο τον κόσμο, η ενσωμάτωση, η στενότερη συνεργασία, η αύξηση των συναλλαγών και του εμπορίου και το Διαδίκτυο - όλα έχουν βελτιώσει τη ζωή δισεκατομμυρίων ανθρώπων - έβγαλαν οικογένειες από την ακραία φτώχεια, θεράπευσαν ασθένειες, βοήθησαν τους ανθρώπους να ζουν περισσότερο, τους έδωσαν ευκολότερη πρόσβαση στην εκπαίδευση και περισσότερες ευκαιρίες από οποιαδήποτε άλλη χρονική στιγμή στην ανθρώπινη ιστορία.

Το λέω συχνά σε νέους ανθρώπους στις Ηνωμένες Πολιτείες, ότι αν έπρεπε να διαλέξετε μια στιγμή στην Ιστορία για να γεννηθείτε, χωρίς να ξέρετε εκ των προτέρων ποιος θα είστε - χωρίς να ξέρετε αν θα γεννηθείτε σε πλούσια ή φτωχή οικογένεια, σε ποια χώρα θα γεννηθείτε, αν θα είστε άντρας ή γυναίκα - αν έπρεπε να διαλέξετε στα τυφλά τη στιγμή που θα θέλατε να γεννηθείτε, θα επιλέγατε τη σημερινή. Διότι ο κόσμος δεν υπήρξε ποτέ, συλλογικά, πλουσιότερος, περισ-

σότερο μορφωμένος, υγιέστερος και λιγότερο βίαιος από ό,τι σήμερα. Είναι δύσκολο να το φανταστούμε, δεδομένων των όσων βλέπουμε στις ειδήσεις, αλλά είναι αλήθεια. Και μεγάλο μέρος αυτού έχει να κάνει με τις εξελίξεις μιας ενοποιημένης, παγκόσμιας οικονομίας.

Αλλά οι τάσεις που αναπτύσσονταν εδώ και δεκαετίες επέφεραν τεράστιες ανατροπές σε πολλές χώρες και πολλές κοινότητες. Η τεχνολογία και η αυτοματοποίηση σημαίνουν ότι τα προϊόντα μπορούν να παράγονται με λιγότερους εργατές. Σημαίνει ότι οι θέσεις εργασίας και η παραγωγή μπορούν να μεταφέρονται σε άλλες χώρες, όπου οι μισθοί είναι χαμηλότεροι ή τα δικαιώματα λιγότερο προστατευμένα. Και αυτό σημαίνει ότι οι εργαζόμενοι και τα συνδικάτα συχνά δεν έχουν τη δύναμη να διαπραγματευτούν καλύτερους μισθούς, καλύτερες παροχές, δυσκολεύονται περισσότερο να ανταγωνιστούν στην παγκόσμια αγορά. Οικογένειες βιοπαλαιστών φοβούνται ότι τα παιδιά τους μπορεί να μη ζήσουν καλύτερες μέρες στο μέλλον εξαιτίας αυτού του παγκόσμιου ανταγωνισμού.

Αυτό που βλέπουμε επίσης είναι ότι αυτή η παγκόσμια ενοποίηση αυξάνει τις ανισότητες, τόσο μεταξύ των κρατών όσο και μέσα στα ίδια τα κράτη, με αυξανόμενους ρυθμούς. Και όταν βλέπουμε ανθρώπους - παγκόσμιες ελίτ, πλούσιες εταιρείες - φαινομενικά να ζουν υπό καθεστώς διαφορετικών

κανόνων, αποφεύγοντας φόρους, χρησιμοποιώντας νομοθετικά κενά - όταν οι πλούσιοι και οι ισχυροί εμφανίζονται να χειραγωγούν το σύστημα και να συσσωρεύουν τεράστιο πλούτο, τη στιγμή που οι οικογένειες της μεσαίας και της εργατικής τάξης αγωνίζονται να τα βγάλουν πέρα, αυτό τροφοδοτεί ένα βαθύ συναίσθημα αδικίας και την αίσθηση ότι οι οικονομίες μας γίνονται όλο και πιο άδικες.

Αυτή η ανισότητα αποτελεί σήμερα μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις για τις οικονομίες μας και τις δημοκρατίες μας. Μια ανισότητα που κάποτε ήταν ανεκτή, επειδή οι άνθρωποι δεν ήξεραν πόσο άνισα ήταν τα πράγματα, τώρα δεν είναι, διότι όλοι έχουν ένα κινητό τηλέφωνο και μπορούν να δουν πόση ανισότητα υπάρχει. Πλέον, οι άνθρωποι, και στο πιο μικρό αφρικανικό χωριό, μπορούν να δουν πως ζει ο κόσμος στο Λονδίνο ή τη Νέα Υόρκη. Το φτωχότερο παιδί σε οποιαδήποτε από τις χώρες μας γνωρίζει πλέον τι έχουν οι άλλοι που δεν έχει εκείνο. Έτσι, όχι μόνο υπάρχει αυξανόμενη ανισότητα, αλλά και μεγαλύτερη συνειδητοποίηση της ανισότητας. Και αυτό είναι ένα εκρηκτικό μείγμα για τις δημοκρατίες μας.

Και αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο η αντιμετώπιση της ανισότητας υπήρξε ένας από τους βασικούς τομείς εστίασης της οικονομικής μου πολιτικής. Στις χώρες μας, στην Αμερική και στις περισσότερες προηγμένες οικονομίες της αγοράς,

θέλουμε οι άνθρωποι να ανταμείβονται για τα επιτεύγματά τους. Πιστεύουμε ότι οι άνθρωποι θα πρέπει να ανταμείβονται αν επινοήσουν ένα νέο προϊόν ή μια νέα υπηρεσία που είναι δημοφιλής και βοηθά πολλούς ανθρώπους. Αλλά όταν ένας διευθύνων σύμβουλος μιας εταιρείας σήμερα κερδίζει περισσότερα χρήματα μέσα σε μία ημέρα από όσα κερδίζει ο μέσος εργαζόμενος σε ένα ολόκληρο έτος, όταν είναι πιο δύσκολο για τους εργαζόμενους να ανελιχθούν οικονομικά, όταν βλέπουν ένα εργοστάσιο να κλείνει, εκεί που υποστήριζε μια ολόκληρη πόλη ή κωμόπολη, δημιουργείται η αίσθηση ότι η παγκοσμιοποίηση ωφελεί μόνο εκείνους που βρίσκονται στην κορυφή. Και η αντίδραση μπορεί να συμπαρασύρει προς το κάτω την ανάπτυξη μιας χώρας και να αυξήσει την πιθανότητα ύφεσης. Μπορεί επίσης να οδηγήσει σε πολιτικές που δημιουργούν αθέμιτο ανταγωνισμό μεταξύ των χωρών. Αντί να υπάρχει αμοιβαίο όφελος, οι άνθρωποι αισθάνονται ότι αν κερδίζεις εσύ, χάνω εγώ και έτσι στήνονται εμπόδια και υψώνονται τοίχοι.

Και στις προηγμένες οικονομίες, παρουσιάζονται κατά καιρούς κινήματα τόσο από τα αριστερά και από τα δεξιά ώστε να σταματήσει η ενοποίηση, να εμποδιστεί η τεχνολογία και να γίνει μια προσπάθεια να επιστρέψουν θέσεις εργασίας και βιομηχανίες που έχουν εξαφανιστεί εδώ και δεκαετίες. Υπό αυτή την έννοια, αυτή η παρόρμηση της αποστασιοποίησης από έναν παγκοσμιοποιημένο κόσμο είναι κατανοητή. Όταν

οι άνθρωποι αισθάνονται ότι χάνουν τον έλεγχο του μέλλοντός τους, θα αντιδράσουν. Το είδαμε και εδώ στην Ελλάδα. Το είδαμε και στην Ευρώπη. Το είδαμε και στις Ηνωμένες Πολιτείες. Το είδαμε στο δημοψήφισμα στη Βρετανία για την αποχώρησή της από την ΕΕ.

—

«ΟΙ ΔΟΥΛΕΙΕΣ ΤΟΥ ΑΥΡΙΟ
ΘΑ ΕΙΝΑΙ ΑΝΑΠΟΦΕΥΚΤΑ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΕΣ
ΑΠΟ ΤΙΣ ΔΟΥΛΕΙΕΣ ΤΟΥ ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΟΣ.
ΕΠΟΜΕΝΩΣ, ΔΕΝ ΜΠΟΡΟΥΜΕ ΝΑ ΨΑΧΝΟΥΜΕ
ΣΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ ΓΙΑ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ,
ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΚΟΙΤΑΖΟΥΜΕ ΜΠΡΟΣΤΑ.»

—

Όμως, δεδομένης της φύσης της τεχνολογίας, πιστεύω ακράδαντα ότι δεν είναι δυνατόν να αποκοπούμε από τους άλλους ανθρώπους. Σήμερα ζούμε σε μια παγκόσμια εφοδιαστική αλυσίδα. Η ανάπτυξή μας περνάει μέσα από την καινοτομία και από ιδέες που δεν γνωρίζουν σύνορα. Οι δουλειές του αύριο θα είναι αναπόφευκτα διαφορετικές από τις δουλειές του παρελθόντος. Επομένως, δεν μπορούμε να ψάχνουμε στο παρελθόν για απαντήσεις, πρέπει να κοιτάζουμε μπροστά.

Δεν μπορούμε να διακόψουμε τις συνδέσεις που κατέστησαν δυνατή την ύπαρξη τόσο μεγάλης προόδου και τόσο πολύ πλούτου. Διότι όταν ο ανταγωνισμός για τους πόρους εκλαμβάνεται ως ένα παιχνίδι όπου ένας κερδίζει και ένας χάνει, εμείς οι ίδιοι βάζουμε τους εαυτούς μας σε τροχιά σύγκρουσης τόσο στο εσωτερικό όσο και μεταξύ χωρών. Έτσι, πιστεύω ακράδαντα ότι η καλύτερη ελπίδα για την πρόοδο του ανθρώπου εξακολουθούν να είναι οι ανοικτές αγορές σε συνδυασμό με τη δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Ωστόσο, θεωρώ ότι η σημερινή πορεία της παγκοσμιοποίησης πρέπει να διορθωθεί. Στα χρόνια και τις δεκαετίες που θα ακολουθήσουν, οι χώρες μας πρέπει να διασφαλίσουν ότι τα οφέλη μιας ενοποιημένης παγκόσμιας οικονομίας θα διανεμηθούν ευρύτερα, σε περισσότερους ανθρώπους, και ότι οι αρνητικές επιπτώσεις θα αντιμετωπιστούν με πυγμή.

Και γνωρίζουμε τον τρόπο να οικοδομούμε πιο συμμετοχικές οικονομίες. Απλά, πολύ συχνά δεν έχουμε την πολιτική βούληση ή την επιθυμία να το πράξουμε. Γνωρίζουμε ότι χρειαζόμαστε τολμηρές πολιτικές που θα δίνουν ώθηση στην ανάπτυξη και θα στηρίζουν την απασχόληση. Γνωρίζουμε ότι πρέπει να δώσουμε στους εργαζόμενους περισσότερη δύναμη και καλύτερες αμοιβές και ότι, στην πραγματικότητα, όταν δίνουμε στους εργαζόμενους καλύτερους μισθούς,

οι επιχειρήσεις πηγαίνουν καλύτερα, επειδή οι πελάτες τους έχουν χρήματα να δαπανήσουν.

Γνωρίζουμε ότι πρέπει να επενδύσουμε περισσότερο στους ανθρώπους μας - στην εκπαίδευση των νέων μας, στις δεξιότητες και την κατάρτιση για να ανταγωνιστούν στην παγκόσμια οικονομία. Οφείλουμε να διασφαλίσουμε, για τους νέους που αδημονούν να αποκτήσουν γνώση και είναι πρόθυμοι να εργαστούν, εύκολη πρόσβαση στην εκπαίδευση που χρειάζονται, στην κατάρτιση που χρειάζονται, χωρίς να επιβαρύνονται με τεράστια χρέη.

Γνωρίζουμε ότι πρέπει να ενθαρρύνουμε την επιχειρηματικότητα, ώστε να είναι ευκολότερο να ξεκινήσει και να λειτουργήσει μια επιχείρηση. Γνωρίζουμε ότι πρέπει να ενισχυθούν οι κοινωνικές δομές, έτσι ώστε το διαθέσιμο δίκτυ ασφαλείας, συμπεριλαμβανομένων της ποιοτικής ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και των συντάξεων, να υπάρχει ακόμη και αν οι άνθρωποι δεν εργάζονται στην ίδια δουλειά για 30, 40 ή 50 χρόνια.

Πρέπει να εκσυγχρονίσουμε τις υποδομές μας, κάτι που θα δώσει πάλι δουλειά στον κόσμο. Πρέπει να στηρίζουμε την επιστήμη, την έρευνα και ανάπτυξη που δημιουργούν νέες βιομηχανίες.

Στις εμπορικές μας σχέσεις, οφείλουμε να διασφαλίσουμε ότι το εμπόριο λειτουργεί υπέρ μας, όχι εναντίον μας. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να επιμένουμε να εφαρμόζονται σε όλες τις χώρες υψηλά πρότυπα για να στηριχθούν οι θέσεις εργασίας, να υπάρχει ισχυρή προστασία για τους εργαζομένους, ισχυρή προστασία για το περιβάλλον, ώστε ακόμη κι όταν συναλλαγόμαστε ελεύθερα, οι πολίτες και οι εργαζόμενοι σε όλες τις χώρες να βλέπουν τα οφέλη του εμπορίου στη ζωή τους, όχι απλώς οφέλη για τις μεγάλες πολυεθνικές εταιρείες.

Αυτές τις πολιτικές, αυτά επιδίωξα να υλοποιήσω κατά τη διάρκεια της θητείας μου ως Πρόεδρος. Λάβετε υπόψη ότι ανέλαβα τα καθήκοντά μου εν μέσω της χειρότερης κρίσης μετά τη Μεγάλη Ύφεση. Και επιδίωξα μια ανάκαμψη την οποία απολαμβάνει σήμερα η συντριπτική πλειοψηφία των Αμερικανών. Δημιουργήσαμε θέσεις εργασίας χτίζοντας γέφυρες και δρόμους. Ψηφίσαμε φοροελαφρύνσεις για τη μεσαία τάξη. Ζητήσαμε από τους πλουσιότερους Αμερικανούς να πληρώνουν λίγο περισσότερους φόρους – το μερίδιο που τους αντιστοιχεί. Παρεμβήκαμε για να σωθεί η αυτοκινητοβιομηχανία μας, αλλά επιμείναμε η αυτοκινητοβιομηχανία να γίνει πιο αποδοτική ενεργειακά, να παράγει καλύτερα αυτοκίνητα με χαμηλότερους ρύπους.

Εφαρμόσαμε πολιτικές για να βοηθήσουμε τους φοιτητές

που έχουν δάνεια και να προστατέψουμε τους καταναλωτές από απάτες. Πέρασαμε τις ισχυρότερες μεταρρυθμίσεις στην ιστορία της Wall Street, έτσι ώστε να μην ξανασυμβούν οι ακρότητες και οι καταχρήσεις που πυροδότησαν την παγκόσμια οικονομική κρίση - ή τουλάχιστον να μην ξεκινήσουν από τη Wall Street.

Και σήμερα, οι επιχειρήσεις μας έχουν δημιουργήσει περισσότερες από 15 εκατομμύρια νέες θέσεις εργασίας. Τα εισοδήματα του περασμένου έτους στην Αμερική αυξήθηκαν ταχύτερα από κάθε άλλη περίοδο μετά το 1968. Η φτώχεια μειώθηκε με τον ταχύτερο ρυθμό από το 1968. Η ανισότητα μειώνεται. Επίσης, έχουμε αρχίσει να κλείνουμε τη μισθολογική ψαλίδα μεταξύ ανδρών και γυναικών.

Διακηρύξαμε ότι η υγειονομική περίθαλψη στην Αμερική δεν είναι προνόμιο των λίγων, αλλά δικαίωμα όλων. Το ποσοστό των ανασφάλιστων πολιτών μας σήμερα βρίσκεται στα χαμηλότερα επίπεδα που έχουν καταγραφεί ποτέ. Και όλα αυτά τα επιτύχαμε διπλασιάζοντας παράλληλα την παραγωγή καθαρής ενέργειας, μειώνοντας τη ρύπανση από άνθρακα ταχύτερα από οποιοδήποτε άλλο προηγμένο έθνος. Αποδείξαμε, λοιπόν, ότι μπορεί κανείς να έχει οικονομική ανάπτυξη και ταυτόχρονα να μειώσει τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα που προκαλούν την κλιματική αλλαγή.

Όμως, δεν τα λέω όλα αυτά επειδή λύσαμε όλα τα προβλήματα. Έχουμε ακόμη πολλή δουλειά να κάνουμε. Υπάρχουν ακόμη πάρα πολλοί άνθρωποι στην Αμερική που ανησυχούν για το μέλλον τους. Εξακολουθούν να υπάρχουν πολλοί άνθρωποι που εργάζονται με μισθούς που δεν τους επιτρέπουν να ζουν πάνω από το όριο της φτώχειας. Εξακολουθούν να υπάρχουν πάρα πολλοί νέοι που δεν βλέπουν μπροστά τους ευκαιρίες. Οι πολιτικές που περιγράψω, ωστόσο, δείχνουν την κατεύθυνση που πρέπει να ακολουθήσουμε για να οικοδομήσουμε συμμετοχικές οικονομίες. Με αυτό τον τρόπο οι δημοκρατίες μπορούν να φέρουν την ευημερία και την ελπίδα που χρειάζονται οι άνθρωποί μας. Και όταν οι άνθρωποι έχουν ευκαιρίες και ατενίζουν με εμπιστοσύνη το μέλλον, είναι λιγότερο πιθανό να στραφούν ο ένας εναντίον του άλλου και είναι λιγότερο πιθανό να υποκύψουν σε κάποιες από τις σκοτεινότερες δυνάμεις που υπάρχουν σε όλες τις κοινωνίες μας – εκείνες που μπορούν να μας διαλύσουν.

Ανάλογες αλλαγές επιτελούνται κι εδώ, στην Ελλάδα. Το πρώτο βήμα ήταν να μπουν τα θεμέλια που θα σας επιτρέψουν να επιστρέψετε σε μια ισχυρή οικονομική ανάπτυξη. Δεν χρειάζεται να εξιστορήσουμε όλα τα αίτια της οικονομικής κρίσης εδώ, στην Ελλάδα. Αν θέλουμε να είμαστε ειλικρινείς, μπορούμε να αναγνωρίσουμε πως ήταν ένας συνδυασμός τόσο εσωτερικών όσο και εξωτερικών δυνάμεων.

Η ελληνική οικονομία και το επίπεδο του χρέους είχαν γίνει μη βιώσιμα. Και σε αυτή την παγκόσμια οικονομία, οι επενδύσεις και οι θέσεις εργασίας κατευθύνονται προς χώρες με αποτελεσματικές και ευέλικτες κυβερνήσεις, χωρίς αγκυλώσεις, όπου οι κανόνες είναι ξεκάθαροι. Η Ελλάδα, για να παραμείνει ανταγωνιστική, για να προσελκύσει επενδύσεις που δημιουργούν θέσεις εργασίας, έπρεπε να ξεκινήσει μια διαδικασία μεταρρυθμίσεων.

—

«ΟΤΑΝ ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΕΧΟΥΝ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ
ΚΑΙ ΑΤΕΝΙΖΟΥΝ ΜΕ ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗ
ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ... ΕΙΝΑΙ ΛΙΓΟΤΕΡΟ ΠΙΘΑΝΟ ΝΑ
ΥΠΟΚΥΨΟΥΝ ΣΕ ΚΑΠΟΙΕΣ ΑΠΟ
ΤΙΣ ΣΚΟΤΕΙΝΟΤΕΡΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΠΟΥ
ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΣΕ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΕΣ ΜΑΣ...»

—

Φυσικά, ο κόσμος, δεν νομίζω ότι μπορεί να εκτιμήσει πλήρως τον πόνο που συνεπάγονται αυτές οι μεταρρυθμίσεις ή τις τεράστιες θυσίες που έχετε κάνει εσείς, ο ελληνικός λαός. Εγώ το γνωρίζω και είμαι υπερήφανος για όλα αυτά που η κυβέρνησή μου έκανε για να στηρίξουμε τις προσπάθειες της Ελλάδας. Και ένας από τους λόγους της επίσκεψής μου είναι

να προβάλω στον κόσμο τα σημαντικά βήματα που έχουν γίνει εδώ, στην Ελλάδα.

Σήμερα ο προϋπολογισμός είναι και πάλι πλεονασματικός. Το κοινοβούλιο ψήφισε μεταρρυθμίσεις για να κάνει την οικονομία περισσότερο ανταγωνιστική. Ναι, πρέπει να γίνει ακόμη πολλή δουλειά. Θέλω να συγχαρώ τον Πρωθυπουργό, Αλέξη Τσίπρα, για τις πολύ δύσκολες μεταρρυθμίσεις που προωθεί η κυβέρνησή του προκειμένου να σταθεροποιήσει την οικονομία. Τώρα, καθώς η Ελλάδα κάνει προσπάθειες να προσελκύσει περισσότερες επενδύσεις και να εμποδίσει την επανεμφάνιση παλιών ανισορροπιών, θέτοντας ισχυρότερα θεμέλια για την οικονομία σας, θα συνεχίσετε να έχετε την απόλυτη στήριξη των ΗΠΑ.

Παράλληλα, θα συνεχίσω να προτρέπω τους πιστωτές να κάνουν τα απαραίτητα βήματα ώστε να μπει η Ελλάδα στον δρόμο της βιώσιμης οικονομικής ανάκαμψης. Καθώς η Ελλάδα συνεχίζει να υλοποιεί μεταρρυθμίσεις, το ΔΝΤ έχει δηλώσει πως η ελάφρυνση του χρέους θα είναι κρίσιμη προκειμένου η Ελλάδα να επιστρέψει στην ανάπτυξη. Έχουν δίκιο. Είναι σημαντικό διότι, για να συνεχιστούν οι μεταρρυθμίσεις, οι πολίτες πρέπει να αισθανθούν ελπίδα και πρέπει να δουν πρόοδο. Και οι νέοι άνθρωποι που βρίσκονται εδώ σήμερα και σε ολόκληρη τη χώρα πρέπει να γνωρίζουν πως υπάρχει

μέλλον - υπάρχει εκπαίδευση και θέσεις εργασίας που είναι αντάξιες του απίστευτου δυναμικού σας. Δεν χρειάζεται να ταξιδέψετε στο εξωτερικό, μπορείτε να ριζώσετε εδώ στην πατρίδα σας, στην Ελλάδα, και να επιτύχετε.

—

«ΕΙΜΑΙ ΒΕΒΑΙΟΣ ΟΤΙ ΑΝ ΕΠΙΜΕΙΝΕΤΕ
ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΣΑΣ, ΟΣΟ ΔΥΣΚΟΛΗ
ΚΙ ΑΝ ΕΙΝΑΙ, Η ΕΛΛΑΔΑ ΘΑ ΖΗΣΕΙ
ΚΑΛΥΤΕΡΕΣ ΗΜΕΡΕΣ.»

—

Και είμαι βέβαιος ότι αν επιμείνετε στην προσπάθειά σας, όσο δύσκολη κι αν είναι, η Ελλάδα θα ζήσει καλύτερες ημέρες. Διότι αυτή η θαυμάσια αίθουσα και το Κέντρο - σύμβολο του πολιτισμού και της ανθεκτικότητας της Ελλάδας - μας θυμίζουν πως, όπως ακριβώς η δύναμη και η αποφασιστικότητά σας σάς επέτρεψαν να ξεπεράσετε μεγάλες αντιξοότητες στον ρου της Ιστορίας σας, τίποτα δεν μπορεί να κάμψει το ηθικό του ελληνικού λαού. Θα ξεπεράσετε αυτήν τη δύσκολη περίοδο όπως ακριβώς ξεπεράσατε και άλλες δυσκολίες στο παρελθόν.

Η οικονομία λοιπόν θα παίξει κεντρικό ρόλο στη διαφύλαξη των δημοκρατιών μας. Όταν οι οικονομίες μας δεν λειτουρ-

γούν, οι δημοκρατίες μας υφίστανται στρεβλώσεις και, σε ορισμένες περιπτώσεις, καταρρέουν. Αυτό με οδηγεί σε μια άλλη επιτακτική πρόκληση που αντιμετωπίζουν οι δημοκρατίες μας: πώς θα διασφαλίσουμε ότι ο ποικιλόμορφος, πολυπολιτισμικός, πολυφυλετικός, πολυθρησκευτικός κόσμος μας και τα διαφορετικά έθνη μας προστατεύουν τόσο τα ατομικά δικαιώματα όσο και τη θεμελιώδη προσήλωση των πολιτών σε ένα κοινό σύστημα ηθικών αξιών που μας ενώνει.

Η δημοκρατία γίνεται πιο απλή όταν όλοι σκέπτονται με τον ίδιο τρόπο, μοιάζουν εμφανισιακά μεταξύ τους, τρώνε το ίδιο φαγητό, λατρεύουν τον ίδιο θεό. Η δημοκρατία γίνεται πιο δύσκολη όταν υπάρχουν άνθρωποι που προέρχονται από διαφορετικά υπόβαθρα και προσπαθούν να συμβιώσουν. Στον παγκοσμιοποιημένο κόσμο μας, με τη μετανάστευση ανθρώπων και την ταχεία κυκλοφορία ιδεών, πολιτισμών και παραδόσεων, βλέπουμε ολοένα περισσότερο αυτό το μείγμα δυνάμεων να ανακατεύεται με τρόπους που συχνά εμπλουτίζουν τις κοινωνίες μας, αλλά δημιουργούν και εντάσεις.

Στην Εποχή της Πληροφορίας, η άνευ προηγουμένου ανταλλαγή πληροφοριών μπορεί πάντα να τονίζει τις διαφορές ή να φαίνεται ότι απειλεί αγαπημένους τρόπους ζωής. Κάποτε ίσως δεν γνωρίζαμε πώς ζουν οι άνθρωποι σε άλλες περιοχές της χώρας μας ή στην επαρχία δεν γνώριζαν πώς ζει ο

κόσμος στις πόλεις. Τώρα όλοι γνωρίζουν πώς ζουν οι άλλοι και μπορεί να αισθάνονται ότι απειλούνται όταν οι άλλοι δεν λειτουργούν ακριβώς όπως αυτοί. Έτσι αρχίζουν να αναρωτιούνται για την ταυτότητά τους. Και αυτό μπορεί να δημιουργήσει αστάθεια στην πολιτική.

Αντιμέτωποι με αυτήν τη νέα πραγματικότητα, της σύγκρουσης διαφορετικών πολιτισμών, είναι αναπόφευκτο κάποιιοι να αναζητούν καταφύγιο στον εθνικισμό ή στη φυλή, στην εθνότητα ή την αίρεση. Σε χώρες που ορίζονται από σύνορα που χάραξαν αποικιακές δυνάμεις, συμπεριλαμβανομένων πολλών χωρών της Μέσης Ανατολής και της Αφρικής, ο πειρασμός να επιστρέψουν στην υποτιθέμενη ασφάλεια των φυλάκων και των φυλετικών διαχωρισμών είναι μεγάλος.

Σε έναν κόσμο όπου οι ανισότητες διευρύνονται, υπάρχει μια συνεχώς αυξανόμενη καχυποψία - ή ακόμα και περιφρόνηση - προς τις ελίτ και τους θεσμούς που φαίνονται αποκομμένοι από την καθημερινή ζωή των απλών ανθρώπων. Τι ειρωνεία, αλήθεια, τη στιγμή που μπορούμε να επικοινωνήσουμε με ανθρώπους στις πλέον απομακρυσμένες γωνιές του πλανήτη, πολλοί πολίτες να αισθάνονται αποκομμένοι από τις ίδιες τις κυβερνήσεις τους.

Επομένως, όπως ακριβώς οφείλουμε να έχουμε μια συμμετοχική οικονομική στρατηγική, έτσι οφείλουμε να έχουμε και

μια πολιτική και πολιτισμική στρατηγική ανοιχτή σε όλους. Σε όλες τις πρωτεύουσές μας, οφείλουμε να συνεχίσουμε τις προσπάθειες για αποτελεσματικότερες κυβερνήσεις, αποδοτικότερες στον τρόπο με τον οποίο ανταποκρίνονται στις καθημερινές ανάγκες των πολιτών. Οι κυβερνητικοί θεσμοί, είτε στην Αθήνα είτε στις Βρυξέλλες, το Λονδίνο ή την Ουάσιγκτον, οφείλουν να ανταποκρίνονται στις ανησυχίες των πολιτών. Οι άνθρωποι πρέπει να γνωρίζουν ότι εισακούονται.

Εδώ στην Ευρώπη, ακόμη και με τις υφιστάμενες προκλήσεις, πιστεύω ότι η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και η Ευρωπαϊκή Ένωση, χάρη στην πρόοδο που έχει σημειωθεί τις τελευταίες δεκαετίες - στη σταθερότητα και την ασφάλεια που έχει προσφέρει - εξακολουθεί να είναι ένα από τα μεγαλύτερα πολιτικά και οικονομικά επιτεύγματα της ανθρώπινης Ιστορίας. Και σήμερα, περισσότερο από ποτέ άλλοτε, ο κόσμος χρειάζεται μια Ευρώπη ισχυρή, ευημερούσα και δημοκρατική.

Παράλληλα, όμως, πιστεύω ότι όλα τα θεσμικά όργανα στην Ευρώπη οφείλουν να αναρωτηθούν: πώς μπορούμε να εξασφαλίσουμε οι πολίτες σε κάθε χώρα μεμονωμένα αισθάνονται ότι η φωνή τους εξακολουθεί να ακούγεται, ότι η ταυτότητά τους είναι σεβαστή, ότι οι αποφάσεις που λαμβάνονται και θα επηρεάσουν τη ζωή τους δεν λαμβάνονται κάπου τόσο μακριά ώστε να μην μπορούν να τις επηρεάσουν;

Οφείλουμε να καταστήσουμε σαφές ότι οι κυβερνήσεις υπάρχουν για να υπηρετούν το συμφέρον των πολιτών και όχι το αντίστροφο. Γι' αυτό, ως Πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών, προώθησα πρωτοβουλίες όπως η Ανοικτή Διακυβέρνηση που προωθεί τη διαφάνεια και τη λογοδοσία ώστε οι απλοί πολίτες να γνωρίζουν περισσότερα σχετικά με τις αποφάσεις που επηρεάζουν τη ζωή τους. Γι' αυτό τόσο στο εσωτερικό όσο και στον υπόλοιπο κόσμο, έχουμε κάνει βήματα για την καταπολέμηση της διαφθοράς, η οποία μπορεί να διαβρώσει μια κοινωνία από μέσα.

Ενώ τα ολοκληρωτικά καθεστάτα προσπαθούν να κλείσουν τους χώρους που χρειάζονται οι πολίτες για να οργανώνονται και να αρθρώνουν λόγο, εμείς αρχίσαμε να δίνουμε μεγαλύτερη δύναμη στην κοινωνία των πολιτών, με στόχο την υπεράσπιση των δημοκρατικών αξιών και την προώθηση λύσεων για τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι κοινότητες μας. Κι ενώ τόσο πολλοί άνθρωποι σε όλο τον κόσμο καταφεύγουν συχνά στον κυνισμό και την αποχή από τα κοινά, επειδή πιστεύουν ότι οι πολιτικοί και οι κυβερνήσεις δεν ενδιαφέρονται γι' αυτούς, εμείς δημιουργήσαμε δίκτυα για νέους ηγέτες και επενδύσαμε σε νέους επιχειρηματίες, επειδή πιστεύουμε ότι η ελπίδα και η αναγέννηση των κοινωνιών μας ξεκινούν από τη φωνή της νεολαίας.

Κλείνοντας, ο παγκοσμιοποιημένος πλανήτης μας διέρχεται μια περίοδο βαθιάς αλλαγής. Ναι, υπάρχει αβεβαιότητα και ανησυχία και κανείς από εμάς δεν γνωρίζει το μέλλον. Η Ιστορία δεν κινείται σε ευθεία γραμμή. Τα πολιτικά δικαιώματα στην Αμερική δεν κινήθηκαν σε ευθεία γραμμή. Η δημοκρατία στην Ελλάδα δεν κινήθηκε σε ευθεία γραμμή. Η εξέλιξη της ενωμένης Ευρώπης ασφαλώς και δεν κινήθηκε σε ευθεία γραμμή. Και η πρόοδος δεν είναι ποτέ εγγυημένη. Κάθε γενιά πρέπει να την κερδίσει. Εντούτοις, πιστεύω ότι η Ιστορία μάς δίνει ελπίδα.

Είκοσι πέντε αιώνες αφότου η Αθήνα έδειξε πρώτη τον δρόμο, 250 χρόνια μετά την έναρξη της μεγάλης αμερικανικής περιπέτειας, η πίστη μου και η εμπιστοσύνη μου, η βεβαιότητά μου για τα δημοκρατικά ιδανικά μας και τις οικουμενικές αξίες, παραμένουν ακλόνητες. Είμαι πιο βέβαιος από ποτέ ότι ο Μάρτιν Λούθερ Κινγκ είχε δίκιο όταν δήλωνε ότι «το τόξο του ηθικού σύμπαντος είναι μακρύ, αλλά κλίνει προς τη δικαιοσύνη». Ωστόσο, κλίνει προς τη δικαιοσύνη όχι επειδή αυτό είναι αναπόφευκτο, αλλά επειδή εμείς το κάνουμε να κλίνει προς τα εκεί, όχι επειδή δεν θα υπάρξουν εμπόδια στην επίτευξη της δικαιοσύνης, αλλά επειδή θα υπάρχουν άνθρωποι, σε κάθε γενιά, που έχουν το όραμα, το θάρρος και τη βούληση να κάνουν το τόξο της ζωής μας να κλίνει προς την κατεύθυνση ενός καλύτερου μέλλοντος.

Στις Ηνωμένες Πολιτείες, και σε κάθε χώρα που επισκέφτηκα τα τελευταία οκτώ χρόνια, συνάντησα πολίτες, ιδίως νέους, που έχουν επιλέξει την ελπίδα έναντι του φόβου, που πιστεύουν ότι μπορούν να διαμορφώνουν το πεπρωμένο τους, που αρνούνται να δεχτούν τον κόσμο όπως είναι και είναι αποφασισμένοι να τον ξαναφτιάξουν όπως θα έπρεπε να είναι. Αυτοί οι άνθρωποι με εμπνέουν.

—

«ΕΙΜΑΙ ΠΙΟ ΒΕΒΑΙΟΣ ΑΠΟ ΠΟΤΕ
ΟΤΙ Ο ΜΑΡΤΙΝ ΛΟΥΘΕΡ ΚΙΝΓΚ ΕΙΧΕ ΔΙΚΙΟ
ΟΤΑΝ ΔΗΛΩΝΕ ΟΤΙ ‘ΤΟ ΤΟΞΟ ΤΟΥ ΗΘΙΚΟΥ
ΣΥΜΠΑΝΤΟΣ ΕΙΝΑΙ ΜΑΚΡΥ, ΑΛΛΑ ΚΛΙΝΕΙ
ΠΡΟΣ ΤΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ’.»

—

Σε κάθε γωνιά του πλανήτη, έχω συναντήσει ανθρώπους οι οποίοι στην καθημερινή τους ζωή αποδεικνύουν ότι παρά τις φυλετικές, θρησκευτικές, δογματικές ή χρωματικές διαφορές, μπορούν να βλέπουν στον άλλον τον εαυτό τους, όπως η γυναίκα εδώ, στην Ελλάδα, που είπε για τους πρόσφυγες που φτάνουν σ’ αυτές τις ακτές: «Ζούμε κάτω από τον ίδιο ήλιο. Ερωτευόμαστε κάτω από το ίδιο φεγγάρι. Είμαστε όλοι

άνθρωποι. Οφείλουμε να βοηθήσουμε αυτούς τους ανθρώπους». Γυναίκες σαν κι αυτή μου δίνουν ελπίδα.

Σε όλες τις κοινότητές μας, σε όλες τις χώρες μας, εξακολουθώ να πιστεύω ότι υπάρχει όλο και περισσότερο από αυτό που οι Έλληνες αποκαλούν «φιλότιμο» - αγάπη και σεβασμός και ευγένεια για την οικογένεια, την κοινότητα και τη χώρα και μια αίσθηση ότι είμαστε όλοι μαζί σε αυτό, με υποχρεώσεις ο ένας απέναντι στον άλλο. Φιλότιμο. Το βλέπω κάθε μέρα και μου δίνει ελπίδα.

—

«Η ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΗ ΘΕΣΗ
ΣΕ ΟΠΟΙΑΔΗΠΟΤΕ ΧΩΡΑ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ
ΟΥΤΕ ΑΥΤΗ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΟΥΤΕ
ΤΟΥ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ. Ο ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΟΣ
ΤΙΤΛΟΣ ΕΙΝΑΙ ΕΚΕΙΝΟΣ ΤΟΥ 'ΠΟΛΙΤΗ'».

—

Γιατί, τελικά, είναι στο χέρι μας. Δεν εξαρτάται από κανέναν άλλο. Δεν είναι ευθύνη κάποιου άλλου, αλλά ευθύνη των πολιτών των χωρών μας και των πολιτών του κόσμου να κάνουν το τόξο της Ιστορίας να κλίνει προς τη δικαιοσύνη.

Και αυτό είναι εκείνο που μας επιτρέπει η δημοκρατία να κά-

νουμε. Αυτός είναι ο λόγος που η σημαντικότερη θέση σε οποιαδήποτε χώρα δεν είναι ούτε αυτή του προέδρου ούτε του πρωθυπουργού. Ο σημαντικότερος τίτλος είναι εκείνος του «πολίτη». Και σε όλες τις χώρες μας, οι πολίτες μας θα είναι πάντοτε εκείνοι που αποφασίζουν τι είδους χώρα θα είμαστε, τα ιδανικά που θα επιδιώκουμε και τις αξίες που θα μας καθορίζουν. Σε αυτό το μεγάλο, ατελές αλλά απαραίτητο σύστημα αυτοδιακυβέρνησης, η εξουσία και η πρόοδος θα απορρέουν πάντα από τον «δήμο» – από «Εμάς, τον λαό». Και είμαι βέβαιος ότι όσο παραμένουμε πιστοί σε αυτό το σύστημα αυτοδιοίκησης, το μέλλον μας θα είναι λαμπρό.

Σας ευχαριστώ πολύ. Ζήτω η Ελλάδα!

“...the most important office in any country is not president or prime minister. The most important title is ‘citizen.’ And in all of our nations, it will always be our citizens who decide the kind of countries we will be, the ideals that we will reach for, and the values that will define us. In this great, imperfect, but necessary system of self-government, power and progress will always come from the demos—from ‘We, the people.’ And I’m confident that as long as we are true to that system of self-government, that our futures will be bright.”

—U.S. PRESIDENT BARACK OBAMA, November 16, 2016

